

TABIAT HARİKALARINI TANIYALIM

Nilüfer familyasına mensup *Victoria*'ların vatanı Amazon kıyılarıdır. Yapraklarının kutru iki metreyi bulur ve kırılmadan 25-30 kilo ağırlığındaki bir çocuğu üzerinde taşıyabilir. *Victoria*'nın çiçekleri akşamları açılıp sabahleyin kapanır ve türlü renkler alır.

Nymphaeaceae— Nilüferlerin familyasına mensup olan *Victoria*'ların vatanı Amazon nehri havzasıdır. 1832 de POEPPING ismindeki Alman âlimi ilk defa bu azametli bitkiyi bulduğu zaman *Euryale Amazonica* diye adlandırıldı. *Euryale*'ler de *Victoria*'lara yakın iseler de başlıkları dolayısıyla bu isim umumileşmedi ve Amazon nehrinin sakin sularında sonraları müteaddit defalar görülen bu bitkiye LINDLEY ismindeki İngiliz 1838 de Kraliçe *Victoria* ismine izafeten *Victoria Regia* dedi. Daha güneyde Paraguvay civarında yine aynı nehir mıntıkasında bulunan ve biraz farklı olan bir türüne de Boliviya generali Santa Cruz'ın ismine izafe olarak *Victoria cruziana* ismi verildi.

Yaprak ve çiçekleri azametli denecek kadar iri olan bu bitkinin gelişme ve yapıları da hayli enteresandır. Brezilyada (Timsah tavası) denilen yaprakları resimde görüldüğü gibi tava, yahut tepsi biçiminde kıvrık olup alt yüzlerinde ve yaprak, çiçek saplarında sık ve kuvvetli dikenler vardır. Hemen bütün dünyaya yayılarak ceme-kân havuzlarında yetiştirilen bu bitkilerden *Victoria Regia*'ların yaprak büyüklüğü bazan iki metreyi bulur. *Victoria Cruziana*'da yaprak kenarının kıvrık oluşu daha fazladır ki yüksekliği bazan on santimetreyi bulur.

Yetiştirildiği suyun suhuneti 25 santigrat dereceden aşağı düşmediği zaman büyümedeki sihirli tempoyu takip etmek mümkündür denebilir. *Victoria* yaprağı teknik bakımından bir harikadır. Yaprak mukavemetini temin eden kenar kıvrıklığı karşılıklı iki noktada kesik vaziyettedir, böyle olmasaydı iki metre kutrunda ve on santimetre kenar yüksekliğindeki satıhta yağmurlar dolayısıyla top-

lanacak suyun ağırlığı 300 kiloyu bulacak ve bu siklete tahammül edemiyen yaprak parçalanacaktı. En kuvvetli yağmurlarda bile yaprak sathında toplanan suyun yüksekliği bir santimetreyi geçmez. Fakat bu miktar su bile uzun zaman kalacak olursa teneffüs ve transpirasyon olaylarına zarar verir, buna mâni olmak için de yaprak damarları arasında, santimetre kareye bir düzine kadar isabet eden genişlikleri 1/10—1/5 milimetre çapındaki deliklerden bu sular da süzülüp gider.

Damarlar arasındaki kalınlığının ancak 1/3 milimetre olan yaprak nescinin bu kadar geniş bir satıh bütünlüğünü nasıl muhafaza ettiğini anlamak istiyorsak yaprağın alt yüzünü tetkik etmemiz lâzımdır. En kuvvetlileri sapın birleştiği yerde ve orta damar civarında altı santimetre yüksekliği bulan damar şualarının ağ şeklinde yapıldığını, kenarlara doğru gittikçe incelip kaybolduğunu görürüz. Bütün damarlar içerisinde geniş hava boşlukları bulunmakta ve bu suretle yaprağın su sathında daha emniyetli durması temin edilmektedir. Bazı Fransız filmlerinde bu yapraklar sandal gibi kullanıldığı biraz mübalağalı ise de resimde görüldüğü gibi 25-30 kilo ağırlığındaki bir çocuğu taşıyabilecek mukavemette yaprakları havi bir bitki geçen sene bahçemizde de yetiştirilmiştir.

Yeni süren yaprakların dikenli olan alt yüzleriyle su altından gelecek düşmanlara karşı kapanmış bir kirpi gibi müsellâh olarak geliştiklerini görüp de hayret etmemek kabil değildir.

25 santimetre çapında olan Victoria iekleri akşama doğru açılır, sabahleyin kapanır ve ertesini akşam üzeri tekrar açılır, bu son açılıştan sonra kapanan iek suyun içerisine çekilir ve orada meyva kemale gelir. İlk açtığı zaman krem beyaz renkte çok şalı bir yıldız gibi olan ve tatlı ananas kokan çiçekler yavaş yavaş hafif pembe, gl kırmızısı, erguvani renge girerler.

Su mısırı tesmiye edilen tohumlarının mahalli halk tarafından yenildiği söylenmektedir.

İst. Univ. Botanik Enst. Bahçe řefi

A. ATTILA